

INSCRIȚIE ÎN PIATRĂ: UN DACDE PE COLUMNĂ

Col. Dr. Constantin MOȘINCAT

Pornind de la motivele străbunului Diurpaneu, regele goților, dreptatea cauzei, pentru a cărei reușită trebuie să vă înarmați, este o cauză justă și legitimă. Dacă Patria are întâietatea asupra tuturor lucrurilor din lume, atunci apărătorul e obligat să-și apere casa și avutul. Legile umane și cele divine justifică și califică ca dreptă o astfel de faptă. Substanța pe care se bazează aceste principii de drept are rădăcini în virtutea strămoșească, care a fortificat brațele, a înflăcărat mințile și oțelit voințele pentru a stăpâni și domina cu glorie peste numeroase provincii ale neamului. Să ne amintim de coalitia regelui Diurpaneu care învingea armatele împăratului Domițian și astfel îl obligă să plătească geților descendenți din Getar (goți - numiți de alții) un considerabil tribut, deși la Roma împăratul se lăuda cu o victorie. Acest război era considerat acoperitor pe o arie mult peste cea a războaielor daco-romane dinte Traian și Decebal.

Să vă zic că zona geografică de locuire românească este menționată în izvoarele istorice antice, cu precădere cele romane și grecești, de către Herodot, numindu-i **daci**, cu o organizare politico-administrativă-statal-militară remarcabilă! Mai mult la 1556, Nicolo Zeno avea să alcătuiască o istorie universală în care „**dacii sunt considerați întemeietorii Europei**”, cu oameni „**împodobiti cu aur**”.

Ce a făcut Traian cu dacii, după al doilea război din 106? A salvat statul roman de la faliment economic și a **schimbat în aur moneda romană!** Apoi a sărbătorit, cu toată Roma 123 de zile, de veselie, prin valorificarea prăzii de război. Cele 20 de provincii administrative ale Daciei mai capătă și coloniști romani (italieini), iar în noile municipii titlul de „civitas” se obținea cel mai ușor, după cum o devedesc cele peste 3000 de iscripții descoperite până în prezent. Tropaeum Traiani (Adamclisi) monument înalt de 42 m, ca semn al primei victorii strălucite obținute contra dacilor din 102. Și acest semn, precum cel al piramidelor marilor Faraoni s-au ridicat spre fala învingătorului. De către cine? De sclavii faraonului acolo adăpostit, trudiți într-o muncă ce a rămas anonimă. Ori pentru a-l amintii pe Ramses, Keops, etc. efortul omenirii a fost nejustificat. Romanii au schimbat moneda imperială cu

celebra *Dacia capta*, fapt pentru se mândreau cu cei pe care i-au deposedat de podoabe. Și câte or fi fost, dacă și astăzi „căutătorii de comori” mai găsesc câte o căldare cu aur?

No, se întrebă ardeleanul: bune o făcut Traian? A ridicat **Columna de la Roma** (opera aceluiași Appolodor, care a făcut și podul peste Dunăre), cu 124 episoade de luptă care urcă în spirală, un autentic act de naștere a poporului român ridicat la 36 m deasupra Romei. De două mii de ani se uită, cu gura căscată, turiștii veniți de aiurea, să-i vadă pe vitejii DACI și Stegul sub care se credeau NEMURITORI!

Apoi, odată ajuns prin preajma celebrei Columne, Badea Cârțan (ciobanul) se miră ce se miră, cugetă și se minună până la apusul soarelui, apoi s-o înfășurat în cojocul întins la baza Columnei și acolo s-o visat „împărat” și a poruncit oștenilor romani încolona, pentru a străbate drumul bătut de el pe jos, pe care au rămas urme prin colbul lăst de opincile sale, drum pe care îi poftiră „să dea înapoi ce o furat!”. Cu acest vis s-a trezit înconjurat de *civitas romane* la 1899, mirați cum „a coborât un dac de pe Columnă”, atât de izbitoare era asemănarea lui Badea Cârțan cu cei dăltuiți în piatră spre nemurire.

Și spre știință amintesc câteva date despre cel numit Badea Cârțan, pe numele său adevrat Gheorghe Cârțan, țaran român originar din Cârțișoara Sibiului, ce rămas în istorie ca un mare luptător pentru cauza românilor de pretutindeni. Într-o vreme în care

Monedă de 1 1/2 Solidus, emisă sub Constantin cel Mare; 6,83 g de aur; avers: Cap, spre dreapta, poartă drept diademă trei benzi de perle, ochii ridicați la cer; revers: circular, inscripția GLORIA CONSTANTINI AVG; în centru, spre dreapta, în picioare, Constantin ține transversal o lance, în mâna dreaptă și un trofeu peste umărul stâng, iar doi captivi la picioarele lui; jos, în exergă, inscripția SMTS

1896 – Badea Cârțan (ciobanul), la Roma

AVRAM IANCU - 200!

Nr.8(48/august 2024)

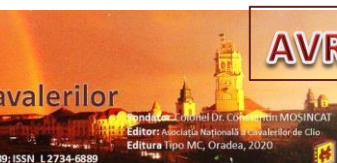
românii din Transilvania, aparțineau de Imperiul Austro-Ungar, nu se bucurau de prea multe drepturi, Badea Cârțan a folosit cea mai eficientă metodă de a arăta că este român: a susținut frontul luptei pentru Independență, oferind mai multe turme de oi, ca și alți români, inclusiv din Bihor, subvenții făcute publice de către Iosif Vulcan în Revista Familia. În 1877 Armata Română a rechiziționat de la el 1.200 de oi și nutrețul necesar pentru iarnă, rămându-i lui Gheorghe doar 2 berbeci și 30 de oi. El s-a înrolat voluntar pentru Războiul de Independență al României, dar nu a fost trimis pe front, pentru că războiul s-a încheiat înainte ca el să fi terminat instrucția. A rămas în regat de unde cărat și a distribuit cărți românești în Transilvania și în special cărți de istorie ce arătau originea latină a poporului român. El a trecut timp de 30 de ani, de mai multe ori munții, aducând în straiștă mii de cărți românești, pe care le-a distribuit țăranilor, învățătorilor și preoților români din Transilvania.

Badea Cârțan a ajuns de mai multe ori la București, unde a cunoscut o serie de oameni de cultură, de la care a învățat istoria românilor, printre care și pe profesorul Vasile A. Urechia, președintele Ligii Culturale a Românilor, cel care l-a și ajutat în mai multe rânduri cu importante donații de cărți românești. Noapți de-a rândul a dormit lângă monumentul lui Mihai Viteazul, până când într-o seară servitorul lui V.A.Urechia, trecând prin spatele statuii, îl recunoscuse a fi de prin județul său și-l înduplecă să meargă cu el. A doua zi, după ce Ion, noua lui cunoștință, povesti stăpânului său cele petrecute, Badea Cârțan se afla în fața marelui cărturar și istoric, președinte al Ligii Culturale, care descoperind la acesta sentimente naționale și dragoste față de cărți, a rămas mirat, surprins și prinse dragoste față de ardeleanul nostru. Ceasuri întregi a stat cărturarul de vorbă cu Badea Cârțan, explicându-i acestuia multe taine din istoria românilor și a romanilor, îl duse la întâlnirile Ligii Culturale, îl prezentă lui Tocilescu, lui Istrati și multor alți membri ai Ligii. La București, Badea Cârțan a vizitat muzeele din capitală, Ateneul Român, Universitatea, Academia Română și i-a cunoscut pe Nicolae Iorga, George Coșbuc, Spiru Haret, Take Ionescu și alții.

Dorind să vadă cu proprii săi ochi monumentele ce reprezentau mărturiile ale istoriei poporului român, Badea Cârțan s-a hotărât să plece pe jos la Roma. Astfel, în ianuarie 1896 s-a hotărât să plece în Italia, unde dorea să vadă Columna lui Traian, care pentru el simboliza mărturia cea mai grăitoare a originii latine a românilor. Însă înainte de a pleca, i-a spus profesorului Vasile A. Urechia ce călătorie intenționează să facă, primind de la acesta susținerea morală, câteva scrisori de recomandare și bani pentru drum.

La 3 ianuarie 1896 Cârțan a pornit spre „mama Roma”, cum îi plăcea lui să spună, iar pe lângă puține haine de schimb și ceva merinde, a luat în straiștă un „pumn de pământ” din grădina casei sale din Cârțișoara - astăzi muzeu memorial - și boabe de grâu pe care să le aducă ofrande înaintașilor, la Columna lui Traian. După patruzeci și trei de zile și după ce a *rupt patru perechi de opinci* - trebuia această numai legendă, că opinca rezistă la de 10 ori drumul la Roma și înapoi și tot nu se rupe -, a ajuns la Roma, iar în fața Columnei lui Traian, badea Cârțan a presărat pământul românesc și boabele de grâu, ca un gest simbolic adus înaintașilor săi. Apoi, ostenit de lungul drum, s-a culcat la picioarele Columnei, unde a dormit până a doua zi dimineată. Când s-a trezit, era înconjurat de o mulțime de curioși, iar unul dintre ei văzând costumul popular românesc pe care-l purta, a exclamat uimit: „**un dac a coborât de pe Columnă**”. Și acolo a pățit-o, poliția l-a săltat, fiind salvat de reprezentantul Legației române. În câteva zile, Badea Cârțan a devenit celebru în Italia, mai multe ziare scriind despre el și despre România. În cele patru săptămâni cât a stat la Roma, a fost invitat în repetate rânduri de mai multe personalități italiene, de la profesori universitari, la oameni de artă, deputați și senatori, toți considerându-l „un sol al poporului român”. A fost primit în audiență de primarul Romei, la Vatican de cardinalul Rampolla, de numeroși membri ai guvernului italian și chiar de regele Umberto I, de la care a primit cadouri cărți și fotografii cu Columna lui Traian.

Peste tot, Badea Cârțan a impresionat în mod admirabil, stârnind simpatie, interes și admirație față de el și români în general. La data de 15 martie a pornit spre țară, iar la 10 iunie 1896 pe când se afla acasă, în Transilvania, a fost arestat de jandarmii unguri, care i-au confiscat și fotografiile cu Columna lui Traian, precum și cărțile pe care le deținea. A fost bătut și trimis la Făgăraș, iar la judecătoria, una dintre întrebările care i-au fost adresate a fost „*ce treabă ai tu cu Roma și cu România*”? Să nu se uite că în acel an se organiza serbarea Mileniului de către unguri, iar gestul său era un afront la serbare! Comoara sa sufletească, compusă din multe mii de volume, gazete, reviste, publicații în limba română, aduse cu atâta amar și trudă în spate pe potecile munților de el bătute cu opinca, aranjate ca într-o bibliotecă, o parte în școala primară confesională din Oprea, Cârțișoara, iar altele la amicul său

Ioan Șari, au fost confiscate de prim-pretorul plasei de atunci, însoțit fiind de câțiva jandarmi. Toată agoniseala lui încărcată în 4 care a fost dusă de unguri la brașov și arse tipăriturile românești, iar pe Badea Cârțan 6 luni la zdup!, beneficiind de grațierea regală a Împăratului Francisc Iosif, la intervenția Regelui Carol I, care-și deschise porțile pentru naționalistul român și la București și la Sigmeringen.

A fost eliberat după două zile de carceră, dar lucrurile confiscate nu i-au mai fost înapoiate vreodată. În august 1896 badea Cârțan a plecat din nou la drum, de data aceasta spre Paris, iar în drumul spre capitala Franței s-a oprit la Viena, pentru a depune o plângere împăratului Imperiului Austro-Ungar, arătându-i acestuia suferințele suportate de români din partea autorităților ungare. De la Viena și-a urmat drumul prin Bologna, Florența și Genova, apoi prin Marsilia, și Lyon, spre Paris unde studenții români aflați în Paris la studii, l-au condus să viziteze marile muzee ale capitalei franceze.

La data de 7 august 1911, Badea Cârțan s-a stins din viață la Sinaia pe când se întorcea în Transilvania dintr-una din multele sale călătorii în România și astfel, el nu a mai apucat să vadă istorica zi a întregirii tuturor românilor de la 1 Decembrie 1918. Din inițiativa Ligii Culturale Române, Badea Cârțan a fost înmormântat în cimitirul din Sinaia, iar pe crucea mormântul său au fost trecute următoarele cuvinte: „Aici doarme Badea Cârțan, visând la întregirea neamului său”.

Deși se știe că limba latină a fost mijlocul de comunicare dintre daci și noii cuceritori romani, că **Decebal și Traian vorbeau aceeași limbă**, înțaietatea folosirii ei este încă ascunsă și este în dispută. Papa Ioan Paul al II-lea susținea că de la daci s-a învățat și transmis această limbă, care, **No, ce să vezi**, iată că s-a păstrat în mod miraculos în această „mare de salvi”. Este puțin probabilă teoria „romanizării dacilor”, văzându-se, de pildă că, timp de un mileniu „ungurii s-au forțat degeaba să maghiarizeze pe românii din Transilvania”, deși au practicat metode stimulente diverse (acordarea de privilegii și proprietăți, căsătorii regale, diplome și onoruri nobiliare, funcții administrative, ș.a.) precum și constrângeri (politice, sociale, religioase, școlare), și tot nu au reușit să maghiarizeze sau să-i facă „nemți” pe români. Cum o fi făcut-o oare anterior romanii, de au reușit (sâc!), fără să prindă de veste ungurii și să le copieze metodele? Răspunsul se găsește în acea expresie: **„No, pe dos!”**, adică romanii au învățat latina de la daci, primul alfabet al omenirii fiind cel pelasg (cf. Arminian), iar scrierea primordială a omenirii de aici a pornit. După cum atestă *Tăblițele de la Tărtăria* și *Tăblițele deaur și plumb de la Sinaia*, mărturii ale civilizației anteromane! No, atunci cine pe cine a civilizat? Pentru toate acestea există dovezi arheologice, descoperite, confirmate și atestate de cercetători străini! Ampelum (Zlatna de astăzi, în perioada romană în acest loc a existat o așezare ce purta numele de Ampelum (municipium) și care a fost un important centru de exploatare al aurului. Urmele materiale descoperite constau din inscripții în latină, statui, monezi și ceramică). Era centru roman din care se dirija exploatarea minereului din Dacia. Tezaurul dacic este inegalabil! Dar nimenea, la acea vreme, nu era interes decât de aurul apusenilor și de argintul în care se băteau monedele imperiului roman de răsărit. Dacii bateau cosoni - monedele de aur - exemplu împrumutat de romani sau invers? Despre daci se spune că se „înfășoară în aur”.

După 325, când la Niceea s-a decis ca „religia să fie adoptată ca religie de stat”, s-a făcut și prin contribuția episcopului de Sciția, rămas necunoscut, iar centrul politic al Europei s-a mutat la Constantinopol (adică Imperiul roman de răsărit, sau Bizanț). Triburile migratoarea, care au tranzitat teritoriul de asăzi al României, au lăsat urme de trecere, ori/și de absorbție de către băștinași pe lângă care s-au așezat. Văiile oștenilor lui Gyula erau brazdate de râuri din „nisipul cărora se culege aur”. **No. Acum pricepe tăta lumea ce-i mâna pe ei în luptă?**, cum zice poetul. După Marea Schismă de la 1054 românii rămaseră fideli ortodoxului Patriarh de la Constantinopol, numai că după introducerea obligațiilor fiscal severe ei au simțit povara dublă și față de stat (împărat și Biserică) și față de nobilul care l-a făcut *iobag*, din proprietar de pământ, în urma uniunii politice a minoritarilor trăitori în Ardeal (unguri, secui, sași): *Unium Trium Nationam*. Iar acum ridică etichete „statului ideal pentru naționalități”?

Vreme de aproape un mileniu nu s-o mai zis nimic despre cei mai „viteji dintre traci”, după retragerea aureliană. De ce? Pentru că unele căpetenii ale Imperiului Roman de Răsărit au avut originea chiar aici în părțile Daciei, sau în Sudul și vestul acesteia, între care: în succesiunea împăraților romani să ne oprim asupra împăratului **Aurelian**, cel care decisese retragerea din Dacia în 276 (sau a fost obligat să se retragă - după cum susțin unele izvoare de dată mai recentă), un got get-beget, valoros și cu experiența armelor. El i-a învins într-o zi pe goți la Dunăre și a readus gloria imperiului, ceea ce a fost un miracol ca din „sângele gotic să fi ieșit așa un nobil principe”, pentru că el s-a născut în Dacia și a fost plăcut de Claudius care, văzându-l așa războinic și viteaz, l-a dorit „succesor al său în imperiu”.

AVRAM IANCU - 200!

Nr.8(48/august 2024)

Mai este bine de amintit că până în vremea lui Deceneu (venit între geți pe vremea regelui Burebista, considerat al doilea Zeu, după Zamolxe) goții, cu nume luate sau schimbate, deși formau noi popoare de geți, răspândite planetar, au rămas cu reședința lor principală, statornică, în Dacia, numită Valahia, Ardeal. Unii din ramura Amalilor, a regelui Toderic, ostogoți în Italia și Franța, după cum vizigoții, din familia Balților, erau în Spania, în Germania (cați), Suedia (longobarzi), Austria (avarii), Ungaria (maghiarii), Croația, grecia (aromâni) cunoscuți ca gotoni.

Un lucru e cert, primordialitatea cifrelor și literelor teaurizate aparțin strămoșilor noștri !, precum și faptul că Deceneu a reușit să-i convingă pe geți să „devină faimoși pe calea armelor”. Bucurați-vă de aceste nobile osteneli ale străbunilor și trăiți în grația lui Dumnezeu, ne îndemna strămoșii, în 1557, Nicolo Zeno¹.

¹ Nicolo Zeno(1515-1565), istoric italian, matematician,cosmograf, patriciu venețian (cea mai înaltă magistratură elvețiană din Serenissima Republica Veneția). Descendent dintr-o familie fondatoare a Cetății Veneția, este autorul a 4 opere despre istoria Veneției și un volum despre istoria universală: Despre originea barbarilor sau *Cărțile Geților*. Lucrare scrisă pe baza unei formidabile documentări din 1.600 de cărți, hărți, manuscrise care au aparținut strămoșilor săi. A fost întâiul –din evul mediu - care a privit asupra originii geților, masageților, gepizilor, hunilor, vandalilor, ostrogoților și vizigoților (toate popoare barbare). Fiind socotit popor primordial, geților le-a acordat spațiu în 7 din cele zece Cărți. Într-una scrie Nicolo Zeno cu mirare: „Homer a scris despre războiul Troiei fără ca grecii să aibă litere?! (p. 119). Misterul ascultării disciplinate a geților Nicolo Zeno îl pune pe seama **„pregătirii militare, al crezului în nemurire, concept promovat cu ajutorul unor ceremonii consacrate al selecției omului dotat și consacrat sacerdot al noii Credințe**. Așa s-a ajuns ca geto-dacii să aibă cel mai înalt nivel de trai. Să nu aibă sclavi, iar conducătorii să fie desemnați dintre ei, fără a avea privilegii. Pregătiți militar, cu alese calități morale ei au cucerit și format lumea. Lume strămbată mai apoi de Imperiile romane – de Răsărit și Apus. Dar, Dacia lui Burebista, Durpaneu, Deceneu și Decebal, deși cucerite au rămas, chiar re(de)numite: **Valahia, Septem Costa (Ardeal.)**, iar dacii cu simbolul lor – **lupul dacic** - au urcat și înfășurat Columna de la Roma, spre nemurirea faptelor lor. Ba în plus și pe Trofeum Traiani de la Adamclisi (Constanța).